

Broedseizoen kerkuil 2014

De start van het broedseizoen 2014 kerkuilen was zeer verrassend. Rond half maart werd er op een locatie in Oud-Ootmarsum een nestkast aangetroffen met daarin al vier grote kerkuiljongen. Dit was het begin van een uitzonderlijk goed broedseizoen voor de kerkuil in 2014.

In de laatste week van maart werden op een adres in Oud-Ootmarsum al vier jonge kerkuilen geringd, maanden vroeger dan normaal, waarbij deze jongen bovendien al zeven weken oud bleken te zijn. Teruggerekend werd het eerste ei al op 3 januari gelegd waarbij jaarlijks de eileg pas vanaf half april opgang komt, afhankelijk van de omstandigheden. Dat was dus gemiddeld bijna vier maanden vroeger dan normaal en daarmee ging dit broedsel als een van de vroegste in Nederland in de boeken

Uitzonderlijk broedseizoen 2014

Het jaar 2014 was een uitzonderlijk goed muizenjaar en dit had een niet te missen uitwerking op het broedsucces van de kerkuil en de overige muizeneters als torenvalk en steenuil. Het hoge aantal veldmuizen veroorzaakte in sommige delen van het land plaatselijk voor een ware veldmuizenplaag. Dit had alles te maken met de voorafgaande warme en droge winter waardoor veel muizen in goede conditie hebben overwinterd.

Dit in combinatie met een heel goed mastjaar waardoor het voedselaanbod voor muizen in de vorm van eikels, beukenootjes en andere vruchten in overvloed aanwezig was. De muizen waren er dan ook vroeg bij waardoor reeds in het vroege voorjaar de muizenpopulatie tot aanzienlijke hoogte moet zijn gestegen.

Het gros van de broedparen begon vier á zes weken eerder dan normaal met het broeden. Begin maart werden in sommige kasten al de eerste eieren gelegd en werd er door de uilen begonnen met broeden. Een gemiddeld legsel telt gewoonlijk vier tot zeven eieren. In 2014 waren er veel legsels met acht tot tien eieren.

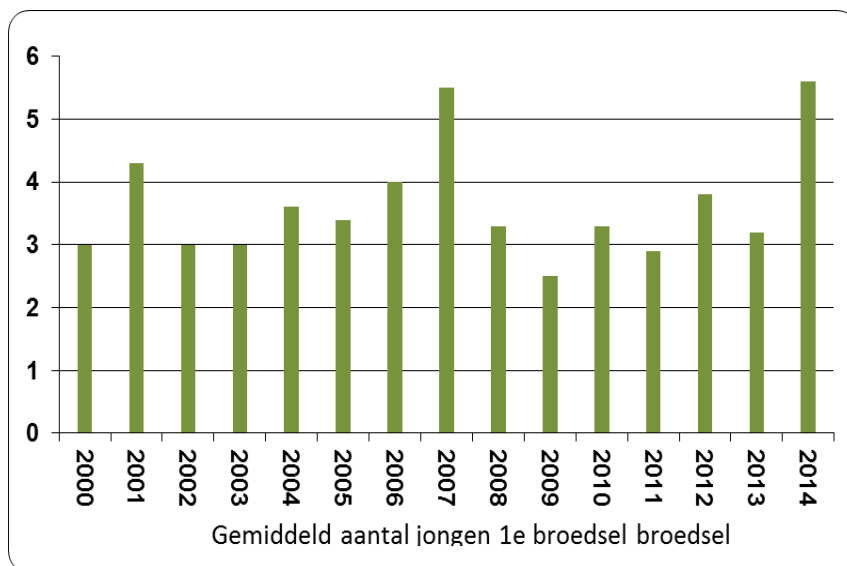
Aantal jongen per broedsel.

Door een warme en droge maand april nam het aantal muizen alleen maar toe. Het aantal jongen was dan ook uitzonderlijk hoog. Nesten met zes of zeven jongen waren meer regelmaat dan uitzondering. Uit de 108 eerste broedsels in Twente vlogen 606 jonge kerkuilen uit; Gemiddeld 5,6

uitgevlogen jong per broedpaar en daarmee het hoogste aantal sinds het begin van de tellingen. Verschillende broedparen slaagden erin 8 jongen groot te brengen. Ook troffen we drie broedsels aan met zelfs negen jongen. Eén broedpaar slaagde erin ook alle negen jongen groot te krijgen.

De aanvoer van prooien bleef groot zodat zelfs met het grote aantal jongen er nog soms muizen opgehoopt in de kast lagen.

In de grafiek het gemiddeld aantal uitgevlogen jongen van het eerste broedsel vanaf 2000. Van elk gestart 1e broedsels in 2014 vlogen er gemiddeld 5,6 jong uit. Dus hierin zijn ook de mislukte broedsels meegerekend. Dat was net 0,1 hoger als in 2007.

Tweede broedsels.

Maar hiermee was het broedseizoen 2014 nog niet ten einde. Nauwelijks werden de laatste jongen van het eerste broedsel geringd of er zaten alweer kerkuilen te broeden op een tweede legsel. Zelfs midden in de zomer was het aantal muizen nog zo groot dat 35 van de 108 broedparen begonnen aan een tweede legsel. Al eind juli werden de eerste jongen van het tweede broedsel geringd.

Bijzonder was dat bij enkele broedparen overlapping was tussen het eerste en het tweede broedsel. Nog voordat de jongen van het eerste broed de nestkast hadden verlaten werd al een tweede broedsel gestart in een andere nestkast op het erf. De muizen waren op die plek kennelijk nog zo talrijk dat het mannetje in zijn eentje zowel de jongen uit het eerste broedsel als het broedende vrouwtje van voedsel kon voorzien. Uit de tweede broedsels vlogen 163 jongen uit wat het totaal bracht op 769 uitgevlogen jongen.

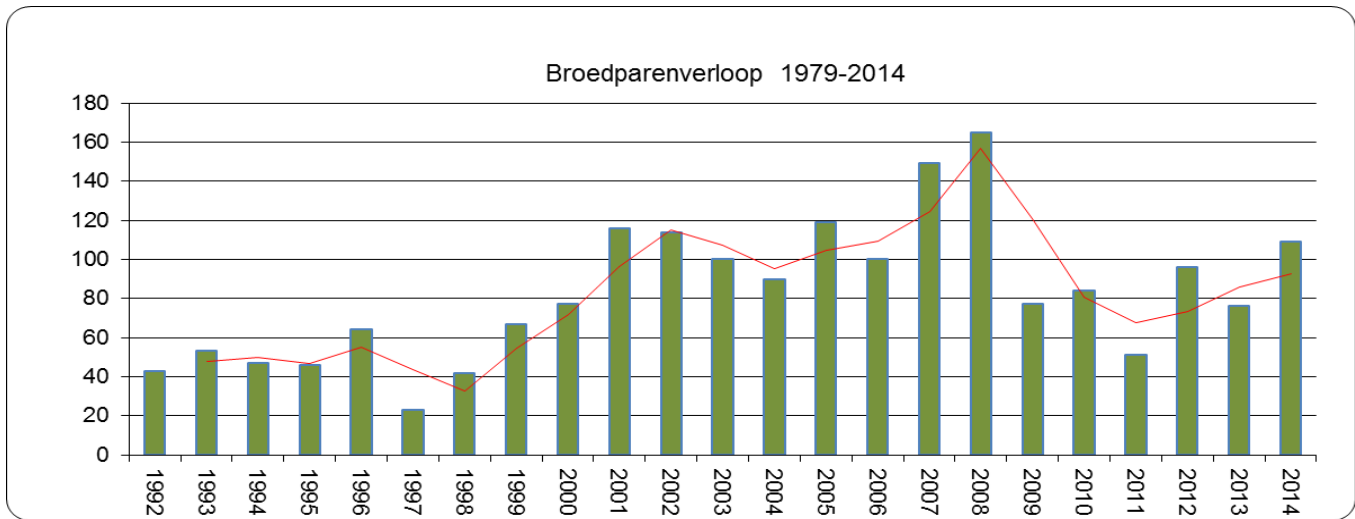
Overzicht eerste broedsels

werggroep	Aantal nestkasten	Aantal 1 ^e broedsels 2014	mislukt	uitgevlogen jongen	Gemiddeld uitgevlogen	aantal 1 ^e broedsels 2013
V.W.G. Losser	106	12	0	75	6,3	7
NVWG De Grutto	120	40	4	229	5,7	27
IVN Haaksbergen	59	6	0	30	5,0	7
Katoelniekers	48	15	0	83	5,5	12
IVN Almelo	40	3	0	15	5,0	-
Denekamp	49	7	0	35	5,0	7
Hof van Twente	100	13	0	74	5,7	11
VWG Ootmarsum	14	1	0	5	5,0	1
TVWG *	22					2
S.V.G. Geesteren	15	10	0	54	5,4	2
Diepenheim	3	1	0	6	6,0	-
	576	108	4	606	5,6	76

*Opmerking; Door ziekte zijn in het werkgebied van de TVWG geen kasten gecontroleerd.

Overzicht tweede broedsels en het totaal aantal uitgevlogen jongen

werggroep	Aantal 2 ^e broedsels 2014	mislukt	uitgevlogen jongen	Gemiddeld uitgevlogen	uitgevlogen jongen totaal 2014	uitgevlogen jongen totaal 2013
V.W.G. Losser	2	0	12	6,0	87	18
NVWG De Grutto	18	0	84	4,7	313	91
IVN Haaksbergen	3	1	8	2,7	38	23
Katoelniekers	3	0	17	5,7	100	39
IVN Almelo	1	0	4	4,0	19	-
Denekamp	0	0	0	0	35	19
Hof van Twente	4	0	21	5,3	95	23
VWG Ootmarsum	1	0	1	1,0	6	0
TVWG						3
S.V.G. Geesteren	3	0	16	5,3	70	3
Diepenheim		0			6	-
	35	1	163	4,7	769	219

Broedparenverloop:

De wisselende omstandigheden per jaar waarin de kerkuil het broedseizoen beleeft, zijn duidelijk af te lezen uit de bovenstaande grafiek. Slechte muizenjaren en strenge winters zorgden voor dieptepunten zoals in het muizenarme jaar 1997. Herstel volgde rond en na de eeuwwisseling toen we in onze regio weer jaarlijks rond de 100 geregistreerde broedgevallen konden noteren. De eerste volgende piek in het aantal broedparen kwam in het fantastische kerkuilenjaar 2007; een uitzonderlijk goed muizenjaar. In het daaropvolgende broedseizoen van 2008 konden we een recordaantal van 165 broedparen noteren in Twente. Een scherpe daling in het aantal broedgevallen volgde in 2009 met het ineenstorten

van de veldmuispopulatie. De daarop volgende sneeuwrijke winters van 2010 en 2011 in combinatie met weinig muizen heeft geleid tot veel sterfte onder de kerkuilen waarbij het aantal broedparen daalde tot 51. Het afgelopen jaar 2014 was weer een zeer goed kerkuilenjaar en vergelijkbaar met 2007. Al vroeg in het voorjaar was er een explosie van muizen en dit had een niet te missen uitwerking op het broedsucces van de kerkuil. Veel broedsels, grote legfels en veel uitgevlogen jongen. Ook waren er veel tweede broedsels waarmee weer is aangetoond dat na nestgelegenheid de voedselsituatie bepalend is voor het broedsucces en daarmee de aantalsontwikkeling van de kerkuil.

Territoria per atlasblok KWT 2014

Hieronder is de verdeling weergegeven van het aantal broedparen per atlasblok op basis van de eerste broedsels. Een atlasblok bestrijkt een gebied van 5x5 km.

Het verspreidingsgebied ligt verdeeld over geheel Twente. De hoogste dichtheid worden gevonden in Noord Oost Twente met een hoogste bezetting van 6-8 broedparen per atlasblok. In de stedenband Enschede, Hengelo, Almelo zijn de dichtheden doorgaans het laagst. Het afgelopen jaar zijn er echter door omstandigheden in dit gebied geen controles geweest. Maar ongetwijfeld zullen er ook in dit gebied kerkuilen hebben gebroed en jongen zijn uitgevlogen. Een aantal atlasblokken in westelijk Twente vallen buiten het werkgebied van de KWT en worden geïnventariseerd door kerkuilenwerkgroep West Overijssel.

Tot slot

De verwachtingen voor het komende seizoen zijn hoog gespannen. Door het hoge aantal uitgevlogen jongen, ook landelijk gezien, zal het aantal territoria in delen van Twente ongetwijfeld stijgen. Kasten die soms al jaren niet bezet zijn geweest zouden in 2015 zomaar bezet kunnen worden door jonge kerkuilen van het afgelopen jaar.

